

ویروس پاپیلوم انسانی یا HPV به انگلیسی (Human Papillomavirus): ویروسی است که بیش‌تر از همه در زمان آمیزش جنسی و از طریق تماس مستقیم بین پوست افراد انتقال می‌یابد. بیش از ۱۰۰ نوع یا سوش مختلف از HPV وجود دارد. اکثر مردان و زنانی که دچار این عفونت هستند از این موضوع بی‌اطلاع می‌باشند، زیرا در بدن آنها علائم یا مشکلات بهداشتی ایجاد نمی‌شود. اما در برخی از موارد، انواع خاصی از HPV می‌توانند در قسمت‌های مختلف بدن باعث ایجاد زگیل (توده غیرطبیعی و غیر سرطانی بر روی پوست) یا زگیل تناسلی بشوند. در موارد دیگر، انواع خاصی از HPV می‌توانند ضایعات پیش سرطانی (یعنی نواحی دارای بافت‌های غیرطبیعی) یا سرطان ایجاد نمایند.

تقریباً ۱۰۰ درصد موارد سرطان دهانه رحم با ویروس پاپیلومای انسانی در ارتباط است. این ویروس شایع‌ترین عفونت مقاربتی است. اگرچه مکانیسم‌های دقیق انتقال ویروس از فردی به فرد دیگر هنوز شناخته نشده است اما معمولاً از راه تماس جنسی به خصوص تماس تناسلی یا مقعدی منتقل می‌گردد. البته احتمال انتقال ویروس از راه ارتباط دهانی-تناسلی نیز امکان پذیر است. افراد مبتلا می‌توانند سال‌ها بدون علامت باشند و در این مدت، ویروس را به شریک جنسی خود منتقل کنند. امکان دارد یک فرد بیش از یک نوع ویروس HPV مبتلا شود.

نحوه گسترش HPV

تقریباً ۶۰ نوع HPV این قابلیت را دارند که باعث ایجاد زگیل‌های معمولی بشوند، که این زگیل‌ها در برخی از نواحی بدن مانند دست و پا به‌وجود می‌آیند. تقریباً ۴۰ نوع از این ویروس‌ها را اچ‌پی‌وی‌های «نوع تناسلی» می‌نامند که ممکن است موجب زگیل تناسلی شوند. این ویروس‌ها به هنگام تماس اندام‌های تناسلی، معمولاً در طول آمیزش جنسی از راه مهبل یا مقعد، از شخصی به شخص دیگر پخش می‌شوند. این ویروس می‌تواند از راه آمیزش جنسی از راه دهان هم منتقل شود. HPV رایج‌ترین عامل بیماری است که از طریق آمیزش جنسی انتقال می‌یابد.

انواع تناسلی HPV می‌توانند ناحیه تناسلی زنان، از جمله فرج (بخش بیرونی مهبل)، آستر مهبل، و گردن رحم (قسمت پایینی و باریک رحم زن)، و همچنین ناحیه تناسلی مردان، از جمله آلت تناسلی مردانه، را آلوده کنند. هم در زنان و هم در مردان، HPV‌های تناسلی می‌توانند مقعد و برخی از نواحی سر و گردن را آلوده سازند. گاهی اوقات نژادهای «کم‌خطر» HPV‌های تناسلی، از همه بیش‌تر تیپ ۶ و ۱۱ می‌توانند باعث شوند زگیل‌ها یا ضایعات تناسلی بر روی یا در اطراف این مکان‌ها به وجود آید. اندازه، شکل، و تعداد این توده‌ها ممکن است متغیر باشد، و این توده‌ها به ندرت به سرطان منتهی می‌شوند.

احتمال ایجاد سرطان توسط برخی از انواع HPV تناسلی بیش‌تر است، و این انواع HPV‌های «پرخطر» می‌نامند. معمولاً دستگاه ایمنی زن یا مرد آلوده به HPV کم‌خطر یا پرخطر از شر این عفونت خلاص می‌شود و ویروس صدمه‌ای وارد نمی‌کند. اما در برخی از افراد عفونتی دائمی (ماندگار) به‌وجود می‌آید که به‌کندی، اغلب در طول چندین سال، باعث ایجاد تغییراتی در سلول‌های طبیعی می‌شود که امکان دارد این تغییرات به ایجاد ضایعات پیش سرطانی یا سرطان منتهی شود.

سرطان‌های مرتبط با HPV شامل موارد زیر است:

نئوپلازی‌های گردن رحم

اصولاً، تمام سرطان‌های گردن رحم در اثر عفونت HPV ایجاد می‌شود. اینکه آیا زنی که به HPV آلوده است دچار سرطان گردن رحم خواهد شد به تعدادی از عوامل، از جمله نوع HPV، بستگی دارد. از بین سرطان‌های گردن رحم مرتبط با HPV، تقریباً ۷۰٪ توسط دو نژاد HPV - 16 و HPV - 18 ایجاد می‌شوند. در زنانی که به HPV آلوده هستند، امکان دارد کشیدن سیگار خطر سرطان گردن رحم را افزایش دهد. گرچه تقریباً تمام سرطان‌های گردن رحم توسط HPV ایجاد می‌شود، به یاد داشتن این نکته اهمیت دارد که اکثر عفونت‌های HPV تناسلی باعث ایجاد سرطان نمی‌شوند.

سرطان دهان

ویروس HPV می‌تواند در زنان و در مردان باعث ایجاد سرطان دهان (سرطان دهان و زبان) و سرطان حلق دهانی (حلق دهان یا قسمت میانی گلو که از لوزه‌ها تا نوک حنجره ادامه دارد) بشود. این سرطان‌های مرتبط با HPV پیوسته در مردان افزایش می‌یابد. در واقع، بر طبق یافته‌های مطالعه‌ای که اخیراً صورت گرفته است، اینک ویروس HPV به اندازه استعمال دخانیات و مصرف مشروبات الکلی باعث ایجاد سرطان‌های قسمت بالایی گلو می‌شود. شاید تغییر در رفتار جنسی، از جمله افزایش در آمیزش جنسی از راه دهان، یکی از دلایل این افزایش باشد.

سرطان‌های دیگر

ویروس HPV با سرطان‌هایی که شیوع کمتری دارند هم مرتبط می‌باشد. تقریباً نیمی از موارد سرطان فرج با HPV ارتباط دارد. انواعی از HPV که باعث ایجاد سرطان گردن رحم می‌شوند با سرطان مقعد هم مرتبط می‌باشند. انواع پرخطر HPV با سرطان مهبل و سرطان آلت تناسلی مردانه هم ارتباط دارند.

علایم بالینی مبتلا به HPV: اکثریت مبتلایان بی علامت هستند و در صورت سالم بودن سیستم ایمنی، ۹۰٪ موارد HPV از بدن مبتلایان پاک خواهد شد. در حال حاضر هیچ روش پیشگیری کننده‌ای وجود ندارد که بتواند افراد مبتلا را به دو گروه تقسیم کند، گروهی که HPV از بدن آنها دفع می‌شود و گروهی که HPV باقیمانده و سبب تغییر سلولی غیر طبیعی و یا زگیل می‌شود. ولی تغییرات سلولی بوجود آمده در آزمایش پاپ اسمیر قابل مشاهده است. تعدادی از انواع HPV عامل ایجاد زگیل تناسلی می‌شوند و تعدادی دیگر می‌توانند سلول‌های طبیعی را غیر طبیعی نموده و سبب سرطان شوند. انواع HPV که باعث زگیل تناسلی می‌شود با انواعی که سبب سرطان می‌شود متفاوت است.

الف. زگیل تناسلی به صورت توده‌های کوچک مجزا یا به هم متصل در نواحی تناسلی ایجاد می‌شود. زگیل می‌تواند کوچک و بزرگ، برجسته، مسطح یا شبیه گل کلم باشد. تشخیص زگیل بالینی بوده و با مشاهده می‌توان آن را تشخیص داد. معمولاً طی چند هفته تا چند ماه پس از تماس جنسی فرد با فرد مبتلا در بدن فرد رشد می‌کند. باید توجه کرد زگیل تبدیل به سرطان نمی‌شود.

ب. سرطان دهانه رحم ۹۹/۷٪ با HPV همراهی دارد و معمولاً تا مراحل پیشرفته بدون علامت است و همچنین متأسفانه در مراحل پیشرفته بسیار سخت درمان می‌شود. لذا مهمترین مسئله در کنترل سرطان سرویکس، غربالگری منظم کلیه خانم‌های واجد شرایط می‌باشد. سرطان سرویکس دومین سرطان شایع در میان زنان جهان است.

درمان: اگر زگیل در ناحیه تناسلی پیدا شود، می‌توان اصلاً درمان نکرد ولی روش‌های درمانی متعددی دارویی و جراحی وجود دارد که در حال حاضر هیچکدام به دیگری ارجحیت ندارد. اکثر عفونت‌های HPV در واقع به مرور زمان برطرف می‌شوند یا به اندازه‌ای ضعیف می‌شوند که بر بدن تأثیری نمی‌گذارند. عفونتی که فعال نمی‌باشد ممکن است، به هنگامی که دستگاه ایمنی شخص به دلیل درمان بیماری‌های دیگر مانند سرطان ضعیف می‌شود، به صورت فعال درآید. مشکلات بهداشتی که توسط HPV ایجاد می‌شود را می‌توان درمان نمود. زگیل و ضایعات پیش سرطانی را می‌توان از طریق درمان انجمادی (منجمد کردن یا Cryotherapy)؛ از راه برداشتن با حلقه الکتریکی (LEEP یا Loop Electrosurgical Excision Procedure) ، که در آن از جریان برق برای برداشتن بافت‌های غیرطبیعی استفاده می‌کنند؛ از لیزر CO₂ و عمل جراحی و داروهای موضعی (مانند کرم‌هایی که مستقیماً روی پوست مالیده می‌شوند) هم می‌توان برای درمان زگیل‌های تناسلی استفاده نمود. اما برطرف کردن زگیل‌های تناسلی به این معنی نمی‌باشد که شخص دیگر به HPV آلوده نیست. امکان دارد زگیل‌ها بعداً برگشت کنند، زیرا ممکن است ویروس هنوز به‌طور سالم و فعال در سایر سلول‌ها باقی مانده باشد. شخص آلوده به HPV که هیچ زگیل آشکاری نداشته باشد هم می‌تواند شریک جنسی خود را به این ویروس آلوده سازد.

تشخیص آزمایشگاهی: از آنجا که کشت سلولی و روش‌های سرولوژیک در شناسایی این ویروس و انواع آن فاقد ارزش هستند، اهمیت روش‌های مولکولی از جمله واکنش زنجیره‌ای پلی‌مراز (PCR) در تشخیص قطعی و زودرس این ویروس آشکار می‌گردد. برای همین منظور انجام آزمایش HPV Genotyping توصیه می‌شود.

پیشگیری: راه‌هایی برای کم کردن خطر آلوده شدن به HPV وجود دارد، از جمله واکسینه شدن با واکسن پاپیلوما ویروس انسانی، محدود نمودن تعداد کسانی که شخص با آنها رابطه جنسی دارد راه دیگری برای کاهش دادن خطر است، زیرا داشتن رابطه جنسی با تعداد زیادی از افراد خطر آلوده شدن به عفونت HPV را افزایش می‌دهد. استفاده از کاندوم نمی‌تواند در طول آمیزش جنسی به‌طور کامل از شخص در برابر HPV محافظت نماید.

سازمان غذا و داروی ایالات متحده (FDA) دو واکسن به نام‌های **گارداسیل** و **سرواریکس** را تأیید نموده‌است که در پیشگیری از آلوده شدن به HPV مفید هستند. گارداسیل به جلوگیری از آلوده شدن به دو تیپ HPV کمک می‌کند که می‌دانیم باعث ایجاد اکثر موارد سرطان گردن رحم و ضایعات پیش سرطانی در گردن رحم می‌شوند. این واکسن از آلوده شدن به دو HPV کم‌خطر هم جلوگیری می‌کند، که می‌دانیم این دو HPV عامل ایجاد ۹۰٪ از موارد زگیل‌های جنسی می‌باشند. گارداسیل برای پیشگیری سرطان‌های گردن رحم، مهبل، و فرج در دختران و زنان ۹ تا ۲۶ ساله و همچنین برای پیشگیری از سرطان مقعد در زنان و مردان و زگیل‌های تناسلی در پسران و مردانی که در همان دامنه سنی قرار دارند تأیید شده‌است. ضمناً، سرواریکس برای پیشگیری از سرطان گردن رحم در دختران و زنان ۱۰ تا ۲۵ ساله تأیید شده‌است.

چون واکسن تنها می‌تواند از عفونت پیشگیری کند، و قادر نیست عفونت موجود را درمان نماید، واکسیناسیون افراد باید پیش از آغاز فعالیت جنسی آنها صورت گیرد. افرادی که قبلاً از نظر جنسی فعال شده و شاید به HPV آلوده شده باشند، باید با پزشک خود مشورت نمایند. امکان دارد این واکسن از آنها در برابر سویه‌هایی از HPV محافظت کند که به آنها آلوده نیستند.

زنان باید، علاوه بر استفاده از این واکسن، با انجام پاپ اسمیر از خود محافظت نمایند، که پاپ اسمیر رایج‌ترین تست برای کمک به ردیابی سرطان گردن رحم است. با انجام پاپ اسمیر می‌توان سلول‌های پیش سرطانی را پیدا نمود و آنها را پیش از تبدیل شدن به سلول‌های سرطانی از بدن خارج کرد. محققان دریافته‌اند که با ادغام نمودن پاپ اسمیر و تستی که برای ردیابی HPV در زنان طراحی شده‌است می‌توان دقیق‌ترین نتایج را به‌دست‌آورد. لازم است زنان درباره انجام پاپ اسمیر، و احتمالاً انجام تست HPV، با پزشکان خود مشورت نمایند.

قبل از هرگونه استفاده از دارو و یا اقدام به درمان این بیماری، حتماً با پزشک خود مشورت کنید
مطالب ارائه شده در این مقاله به هیچ عنوان جایگزین پزشک و تشخیص و تجویز آن نیست
گروه پاتوبیولوژی رهسا در این رابطه هیچ گونه مسئولیتی را برعهده نخواهد گرفت

دپارتمان علمی گروه پاتوبیولوژی رهسا